

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՄՍԹԻՄԻ ԱԶԻՄ

Տիւն պիւղ Ընդհանուր Ժողովոյս
Հազար պոլունամամբ խալիք . Ստե-
նապետ էֆէնտի պէտանը էտֆ իլէ
տեապա գալղարադ , Ամն . Ներսէս
սրբազանքն իսթիֆասը սուրէթիլլէ ,
Թապիպլէր Թարաֆընտան իսթիլա-
հաթ . քեափիլէնէ մուհիմա՞ն պու-
լունմարը պապընտա վիրիվիլ յալն
բարբորթիօն օգումուլ , վէ կէլճէք
ճիւմա կիւնիւ Թէքրարէն Թճճէմ .
միւ պիրլէ Թէգէրքիւր խալիմէր իւղ-
քէ , մէգքիւր իսթիֆանքն Ստենա-
պետլէր Դիւանքնա Թէպիմլինէ գա-
լար վիրիվիլ իքէն , պիր տէ տիւն
ազլամիր չըգարըլան Արեսլարին ի-
լալէսիտան , միւ չարիլէյճ հազրէթ-
լէրինլի սաաթի 8 բատտէլէրինտէ ազ-
մ տարի պապա իլլէտիլկի , Թէէն-
սիւֆի աղիմ իլէ օգումուլ տուր :

Իշխողի տիրակալն է կէօրէ տուն աղ-
չում խառնէ թէն վաբօր, իրաւելիյէ,
նէրսէս սրբադան հաղթէ լէրինն ճէ-
նաղէսի Մայր Եկեղեցիէն նալ լ-
տիրմիշ իսէ տէ, նէրէտէ, վէ նէ
սուրէ թաէ տէֆն իտիլէ ճէկնէ տա-
յիր հէնուզ պիր խապէր ալընամամրէ
տոր, վէ պիղ զանն իտէրիլ քի Եալըն
տէֆն օլընսաճապ տոր, վէ քէզալիք
պիղ զանն իտէրիլ քի, հէր նէ գա-
տար պու սապահտան պէս լիյէ,
Խապէօյտէ տէֆնինն տայիր, մա-
հէլի մէզպուրտա պիր մահէր իմ-
զալանմազ տա իսէ տէ, լույի մու-
վաֆազ աթ կէտթէրլիմէ, լիպ, Մայր
Եկեղեցիտէ Պէզճէտն Ամիրանն Եա-
նընտա տէֆնինն զարար վիրլիլ ճէք
տիր :

00.21°2 11 81° . . .

Խաղլե վազը ժողովուրդի սիրտը թարափարկեց օրան, վէ պլիւր թապ թապ ին տիրմէքաէ օրտուրտ իշխարիվիշ պուտունան հասպազ։ Ման չէսիվէր քարտիլիլ Գեւր, Գեւ ոնդ վար-
դապետ պու հափվիտ ապտեխի իլլէ-
միլ տիր :

Միւմարիէ, յէն պու կիւնլէրտէ
կէլմէսինտէն, ու օյլէնմէքաէ օլա
պիր հավասիտէքսպիէհէմիյէթ
պաշլամը տըր, վէ խառն ժողո
թարաֆէրտան չաղըրէլը օլմաւը զան
օլունմալտան տոր:

Պիզ Դեռոնդ վարդապետի բե-
քեամիլ վե բեք նամուսլու պիր գա-
տըր տեյի ինանա կեմլիլ օլտուզու
մուզտան. հէր նե դաստար ինանմա-
խթեմէմէքտե իսթէք տե, չի չարե ք-
ալե յիսնիտե բեք շայեանը թագ պի-
պիր քեյփիյեիք սեօլէնմէք տիր
ձեօլէ թի, միւմաիլէյհ, պիր կիւ-
բաթրիզխանէտե ներուհն սրբադա-
նըն հուրուրունա չքգարազ, տեօրի-
պէշ եիւզ սէնէտէն պէրու պիրիքմ
օլան անթիգա եվրադլարբն հըփք է
տիվմէքտե պուսուկան օտաւըտա-
շալըմադլըքը, վե մեզքիւր եվրադլար-
պիր սրաւորնա գօյմադլըքը, վե միւ-

թէ պառտութիւն պիր խնամակիր լինի-
մէջ օրհաղլար թէքիք խաչ, միւ-
շարիւն ճհ հաղրէթէրիտէ, միտուն
օլարաղ օտանըն անախթարընըէս-
լիմ իթարիր: Դեռնոց վարդպետ
վաղատ պիր վաղթիմ կիտէր էլիր
մէզրիւր օտոտա դարտանը չարըր
վէ վրդաղլար տա նիղաւմնա գիվէ
գրտաճառ անախթիմ ինքնալիէ
պրարաղթ թիֆլիս ինքնալիւնա
կիտէր:

Լէւզիպէտէն, Հէր Դատրլ Իտէ ա-
թիկ էվրաշլարտան պիրինէ լիւում
կէօրիլիւր վէ կէթիլաթիլիպ պզըւ-
տըլընաա , միւ հիւրիւնին սեռուպ
չըլ աբըլմըշ օտուղու կէօղէ վուուր
պտուուն իւղիլինէ չիւրէ հապ օ-
լարտու , սայլի էվրաշլար ասիի
կէօղաէն կէչիրիլիւր, վէ նէ զատր
ֆէւման վէ էմաաիլ վար իտէ , քիւֆ-
ֆէսինին աաիի միւ հիւրլէրինի վէ
էմաաիլ ալէամէթիլ րէամլիյէլիւ-
նին քէզալիւր սուուլուպ չըզաըւ-
մըշ օլտուղու աշլաշլըլըր , վէ միթ-
իլտալի կէօրէն վէ իշիտէն զալմար ,
օլ Եօլաա պիւր դատաաարլըզա քէն
ալիմ պիւր ճինպէթէ ճիւրաթ օլւն-
մաքընաան տօլաքը քէմալ մէրէպէ
էսէֆ իտէրէք չաաա դալըլըլըր :

Շիրմախօ օրասաց թմահզըզ. վէ լեհի-
թիւշէ միահթամա տըր քի, պու իսի-
եանէթ, Ղեւնըզ վարդապետին լեզ-
քիւր էվարդլարը նիզամնա գզմա-
սընտան էվիլէ՛ մի վուզու պուխու-
սուր, Եօզաա ոսնրա՞ մը վուզու սուլ-
մուշ սուր, Եալիլէ հաղըզաթի հալ-
լիլըսուտէ անշաշլարապլէճէք սիր-
ֆազաթ, օրթատա շուեու պու մուշ
պիր հաթաաի պուլունտու ղունտան
Եանի թիֆֆլուտէքի Արձաղանք ղա-
զէթասընըն սահիպի քի, պլղիմ
« ագլը վէ մալիւ մաթմ չօյ օլան, վե-
աղըստէրիքաէ էմաալի նաաիր պու-
լունտան Պ. Արփիար իլէ իթթիթազ
պիրէ, իլիլլէ վէ Եախաա ներսէ
սրուզանա « Եէթմիշ » պլն լիալը
պիր էպիլիէ հէաթիէ իթաիրմէ քի-
կէ շալըշունարըն Էն դայրէթ լիսի տըր
կէէնէլըաէ պիրնաաէն Եիւզ Էլլի լի-
լաեա, վէ Եախաա Էքօիք ղիսաա-
ֆիեաթլա, էօլլէ պիր թազըմ ա-
ն լիազ Եվրազլար սաթլըն ալմիշ օլ-
մասը իշիլաթլիլը օլտու ղունտան, Ղե-
ւնըզ վարդապետան տաթի շիւբհ
օլունմազ աա տքր :

Պու մանկվի ճխտեկէլն սահիւղ
հէր քիմ խէ, էն պիլիւք ճէզան
չարբըղ մողլուլ լանըղ պուլումն
սընտա շիւրհէ եօղ խէ տէ, մաա
զալլահ էկերչի էն ոֆաղ պիւ բար
չասընտա պիլէ, Ղեւնըղ վարդապե
տին տէ միւշլժէրէք վէ եախօտ խա
պէրտար պուլումնասը լժպէ յեկ
իտէ ճէք օլուր խէ, բէք պիլիւք պի
լէէսիւֆի մուճիւ օլաճագ տրը

Պիլզնի բաժնիրը խանէ Պրոպարտիկ
Հալիւզունա պէնդմէ քաւ իսէ տէ
պաղալմ, դազարա, շու ճնանէ
թին սահիլին տրտըպ տուլաճա
վէ ճէզաւքը վիրէճէ՞ք մի տրը
նօգոսա տու տա սոյիր ֆինալըզա
կիպի, թարաֆիկըրիք վէ խաթը
կէօնիւ վէ իւթիքեապ թօլարը ա
թընտա սէթր խալիէրէք ունու թառ
լուլաճա՞դ մը տըր : Պու միլլէթէ իճ
րաճը վէ աթէշ բարչաթը կիպի պ
բաթրի՞գ վէ պիր մէ ճիւս լաղքմտք

Պու հաֆթա զադեթ ապարտա
Պաղտատտան բաթրիդ լանհեհե թի
լեհրաֆ չեքիլեհեք, Առաջորդ վ
քիլե Գեդ. Փիլիպպոս սրբազան
լեյհնտե թեչեքիլեք խալիփիկ
դունմուշ օլուպ, վե զաթեն պիր
եվլելտե Պաղտատտան զայեթլեհե
նկեհեթե շայնան աթլահեքի մեքթո
պու ալմըշ օլտու զումու զտան, եալն

120 Խանն է այդ պորլունան պիր մա-
հելլատ պիլէ միլլէթիսիսիլին կիտիլնատ
տէքքէար օյան էսէֆումիլլ Տաի կայրալ
նիլիէթիլլէ , հէր նէ զտտար քէյֆ-
սիլիլիլիլիլլէ հէնէկամլնտտ տէքճ Խ-
տիլմիլ իտի իսէ տէ , պիլ միւնտտէ պէ
թէքքարէն տէքճ ու պէէտն իտէրիլլ

ՀԱՄԱԿ ԻՄՔԱԳԻՆ ՊԱՆՏՈՒՅՑ

Մի առ ժամանակի համար՝ իմ
անձնական մասնաւոր գործերն, ինձ
տրիպեցին տնցեալ մայլոտ ամսոյ վեր-
ջերում Գամպէից Պամպէ, եւ Պամ-
պէից Պարազ գալ։ Մեր չոյհնաւն
Քուլտար՝ ամբողջ Վեօր, ծովային
եւ կատաղի եւ սարսափելի ակէղոս
ծովիւնները ընդ երկար խաղալիք
լինելուց յետոյ հասաւ Պարսից խա-
ղալ ծոցն, եւ աւելի առաջ խաղա-
լով ողջունեց Շոթ-Լիւլ-Արապն։ Դե-
տի ավերած մի մարմնով էին այլ եւ
այլ արաբական խրճիթներ, վրաննե-
րիւքրիկ նաւակներ, եւ այլ հազա-
րաւոր ուշադրութիւն դատող ա-
ռարկաներ, իսկ արմաւենիների բազ-
մութիւնն՝ զինուորական բանակ-
մեծ նմանութիւն էր բերում։ Արմա-
ւենիների՝ որ աւելացիների հարքս
տութիւնն միայնակ աղբիւրն է, եւ
առանց սոցա պուղէ եւ հաց չգտնելի
ուտելու։ Մեզ գլխաւորում էր մ
գրօշակիր նաւակ։ Դա ծովային զին-
ւորական պաշտօնէութիւնն կողմ-
էր, որ պաշտօնական կերպիւր յայտ-
նում էր մեր չոյհնաւի Զե ժամու-
գարանթիւնայի ենթարկուած լինելն

Ա. Եւրոդէ է մի խօսք անդամ տ
տեղն տեղւոյն օգի վատաւոյղ լինե
լու մասին որովհետեւ դա շատեր
յայտնի է : Գաղաթիւ վաղոցներն
տուններ վերջին աստիճան անմարտ
լծեան մէջ են : Ինչպէս տեղացի
պատմութեան, ոչ մի տարի ՏՆՏՊ
այնպէս չէր ճարակուած, ինչպէ
այս տարի : Գինաքինայի միսա
ժախվում էր 4-5 դրանի որ հատ
տար է 2 քումբանի ռուպոյ : Մե
եւս այցելեց այդ շտապճի եւ ինչ
նակիչ հիւրն, եւ ամբողջ երեք ամ
ձեռն վեր չկալաւ մեզանից : Հէ
այս պատճառաւ Պաղատա՝ օգտա
խուլծեան եկայ : Եւ այսօր պիտ
մեկնելմ անգլիական Մէճիտի շող
նաւով կրկին Պատրա եւ տնտի Պո
պէ մինչեւ Ըտնիլլա : Պաղատա
պատիւ ունեցայ ԱՅ օրի չափ նոր
Սրբազնութեան՝ առաջնորդական տ
ղապահ Փիլիպպոս սրբազանի քա
ջըր հիւրասիրութիւնը վայելելու
եւ այս պատճառաւ յարմար եւ պ
տեհ միջոց ու ժամանակ ունեց
տեղւոյն ազգ-յիւններն եւ իւրեւ
ողորմելի ուսումնարարի վերայ
քանի տեղեկութիւններ քաղելու
«Մանգուլմէի» պատուելի ընթերց
ներէն հաշտողելու :

Պաշտամունքի կայ 120 տուն Լուսու որչափան Հայերի՝ որք զանազարհետներով վաճառականութեան արքունի ծառայութեանք են պրապոմ եւ իւրեանց օրապահիկն Հայթայթում։ Ունին երկու եկեղջի եւ երկու քահանայ։ Ունին աղայոց ուսումնարան որ յեւծայր անկարգ եւ անկերպարան դրութեան մէջ ծածանում է։ Լուսումնարանի այսպիսի մի անմխիթ վիճակում լինեն այնքան դարմանելի չէ, որովհետեւ երկար ժամանակից փակուելու դատապարտու

են փոշոյոյ տակ թաղուած այս նուրբ քանակն եւ սրբազան չէնքն՝ որ ծագումն էր առած ոմանց մամուռոյց կամոց եւ կամայականութեան գործիք լինելուց, դեռ նոր կաղմած կերպոյ թիւն էր ստացած շնորհիւ Սրբաղան Սոսֆնարդին որ ամենայն ջանք եւ աշխատանք դործ դնել չէ լինոյում այդ մանուկ ուսումնարանն մի հաստատուն վիճակի եւ յարատեւ ընթացքի մէջ պահելու համար։ Գեղեցիկ եւ գովելի նպատակաւոյց այդ դժուար լծէ յաջողի Սրբաբաղնն, ուղեհասեւ ի բաց առեալ մի քանի պարոններն կամ իշխաններն սրբ կարի սակաւածիւ են բառի իսկական նշանակութեամբ հասկացած ժողովուրդ չկայ . . . իսկ մի անձն առանց նորա օժանդակութեան ինչ կարող է առնել։ Ուսումնարանն կաղմած էր իւր համար մի փայլուն ծրագրի՝ որոյ զոյութիւն լի լի վրայ էր միայն . . . Ուսումնարանի պաշտօնեայններն են Պ. Թովմաս Զալգավածեան՝ որ դասախոսում է Հայոց լեզու, Թուարանութիւն, Աշխարհագրութիւն, Ազգապատմութիւն եւ Զայնադրութիւն Պ. Միհրան Սըվաճեան միայն Փրանսերէն, Պ. Միհրան Նուրիճեան քնդհանուր կառավարիչ, Պ. Մկրտչիկ Մովսէսեան ուսուցիչ ծաղկոցի Պ. Շամաս Փրանսէս՝ ազգաւ Բիւրասի, ուսուցիչ Սրբաբեկնի, Ինչպէս տեսնում է ընթերցողը՝ դասերի հաւաքութիւն բաղադրին չկայ, ուսուցիչ ծանրաբեռնուած է այլ եւ այլ դասերով մինչդեռ միւսն ունի զատ միայն։ Երբ մի անձն որքան էր արհիւրդ լինի՝ նա այդքան չափանց դասերով կը ծանրաբեռնի, նրանից յառաջիմական արգիւնք բնապատեն յիմարութիւն է։ Հոգաբարձութեան ուղադրութիւնն եմ հրաւիրում որոք վերայ։ Բոլոր աշակերտաց թիւն հասնում է 60 ի։ Մոռացոյ ասելու լծէ՝ ուսուցիչ իւրեանքովանդակ կենաքում մի մանկավարժական ժողով կամ նիստ չեն ունեցած։ Ընթերցող, յառաջիմութիւն սպասեն այսպիսի հանգամանքում երազել չէ։ Աւելի ցաւալի հռովմէական Հայերի վիճակն որ բաղկանում են 30 տունից, ունի մի եկեղեցի եւ մի քահանայ, բայց ուսումնարան. երեսայք յաճախում են Գաղղէացիներն ուսումնարանն եւ հետեւապէս կորսնցնոն են իւրեանց մայրենի լեզուն, փախաճանալին եւ իւր ժողովուրդեան

Վ.Ս.ՆՏՍ.Ն ՄԷՔԹՈՒՊ

Ս. հայրերը քանի մը շաբաթի շա
առաջ երբ ուզեց Վարդգոյ վա
կալուած եղող Սարխանէ գիւղի
կեղեցին նորոգել և նորա գաւ
ված պատը շինել, շարամիս ոմ
անտեղի կասկածներ յարուցանե
արդիւն տուին շինութիւնը, ո
ստիպուեցաւ Ս. հայրիկ Պաշգ
երթալ (զի Հէքքեարիւն սահմանի
վերաբերել և վերոյիշեալ գիւղը Վ

հասանգհատելու ներկայանալով նոյն կասկածներ վարտառելու և չինու- թեան հրաման առնելու համար: Նա- հանգհատելու վաշտան կը խոստանայ հրաման տալ միայն թէ կը պատուի- րէ սպասել մինչև որ ինք նոյն կող- մեր այցի ելած ատեն անձամբ քնն- նէ տեղւոյն դիրք և նորոգելի չէնքը և այնուհետև չինութիւնը սկսին: Ս. հայրկը այժմ քաղաքս կը գտնուի և այսօրեր կը պատրաստուի նորէն մեկ- նիլ ի Սալախանէ ընդունելու համար վսեմ: Նահանգապետը որոյ այցե- լութեան օրերը կը մօտին:

Պ. Յովհաննէս Գաղանճեան անուն մի անձ երբ անցեալներ քանի մը ըն- կերներով «Պերտանկէ» հրատարակե- ձեռն գիւղէ մը կը վերադառնայ ի քաղաք, մի ստտիկան և մի մաք- սատան գօջի կը ձերբակալեն զինք դաշտի մէջ և կը բերեն քաղաք ու- տիկանապետին կը ներկայացունեն իւր մէկ ընկերի հետ: Ոստիկանա- պետ կը հրամայէ գրաւել Գաղան- ճեանի հրացանը և իւր ընկերով ըէ- վովէր և զիրենք առանձին առան- ձին բանտարկել վուտոյ: Երկրորդ և յաջորդ մի քանի օր հաղաքներու- թեան կենթարկուի Պ. Գաղանճեան, նոյն հրացանը որով գնդուին համար (զի տարածայնութիւն մը կար թէ Ռուսաստանէն ի Թուրքիա մեծ քա- նակութեամբ Պերտանկէ փոխադրուած է), նա ևս կը պատասխանէ եղբր թէ 3-4 տարի առաջ երբ ինք Ռու- սաստանից կը վերադառնայ իրեն հետ բերած է: Այսու կասկածներ չեն փարատուիր և հարկ կը տեսնուի յանկարծակի կոխել տունը և խու- զարկել, բայց ուրիշ գէնք մը չէ գտ- նուեր: Կը հարցաքննեն նորա կենը ևս որ կը պատասխանէ եղբր թէ քա- նի մը շաբաթ առաջ Պ. Գեորգ Շե- րենցէն գնուած է նոյն պէրտանկէ տունը խուզարկելէն վերջ կը հաւա- քեն գտնուած ամբողջ թղթեր և կը բերեն կառավարութեան պալատը, զանոնք թարգմանել տալու համար, որոյ մէջ միայն հարստահարութեանց տեսարակ մը կը դտնեն յորում բա- ւական հարստահարութեանց պատ- մութիւններ գրուած կան եղբր և մէկ հատ ալ երգի տեսր մը որոյ մէջ գրաւնութենէ արգիւտալ երգեր տես- նուի եւ որք կերելին թէ Ռու- սաստանի մէջ ուսած երգեր լինին Ա- ռանձին բանտարկուածէ այժմ խիստ հակադրութեան տակ, այսինքն ամեն յարաբերութենէ կտրուած: Իւր թղթ- թոց թարգմանութիւններ վերջացած լինելով, կասուի թէ Պօլսէն հրա- հանգի կապասուի, օրոշելու համար Գաղանճեանի վիճակը, եթէ այս գործը շատ երկարի ընտանիքը խիստ խեղճ պիտի ըլլայ զի Պ. Գաղանճեան իւր օրական պարէնը հայթայթող մի խեղճ մանրավաճառ էր և ոչ աւելի:

Գաղով իւր բանտարկուած ընկերով, քանի մ'անգամ նա ևս հարցաքնն- նուելէ վերջ երաշխաւոր առնելով կարճակուի, իսկ հրացանին նախկին տէրը, Պ. Շերենցը Ռուսաստան գը- նացած ըլլալով, իւր եղբայրը կը բանտարկուի և տունը խուզարկուե- լով ոչինչ կը գտնուի: Պ. Խաչատու- րը (Շերենցի եղբայրը) հարցաքննուե- լով քանիցս կը պատասխանէ թէ իւր եղբայրը Ռուսաստան մի գիւղի մէջ դաստառու էր քանի մը տարինեւէ ի- վեր, երբ Վան վերադարձաւ հրա-

ցանը հետ բերաւ: այս տեղ եւս դատաւորութեամբ ուղեց զբաղուիլ, բայց տարի մը հազիւ կրցաւ չահուիլ եւ նեղը մնալով ծախեց հրացանը ճամբու ծախք հագարու եւ նորէն Ռուսաստան վերադառնալու համար: Շերենցի եղբայրն ալ 1-2 շաբաթ բանտարկուելէ վերջ երաշխաւորու- թեան տակ արձակուեցաւ:

Թուրք-Պարսկական սահմանա- գլուխ հանգարտ չէ, շատ անգամ Գեաւառի և Սարայ-գիւղի կողմեր, սահմանագլուխի բնակիչներ և եր- րեմն երկու կառավարութեան սահ- մանագլուխի զօրքերը կուռելու վի- ճակի մէջ լինելը կը լսուի: Ս.յս օրերս ևս նոյն գէպը կրկնած լինելով այս- տեղէն զօրք մեկնեցաւ նոյն կողմեր այդ պատեհութեանց առաջին առ- նելու համար:

Հացի գինը այժմ շատ աժան է, ամենալաւ ցորենի չափը (գրեթէ 50 օխայ) կարժէ 20 դրշ, իսկ վար ցո- րենի չափը (գրեթէ 40 օխան, կար- ժէ 12-13 դրշ): Դրեւի պէտք եւ շատ մը գիւղեր ուտին արտերու մէջ (Չուր չուշնցող) ցորենի փոխարէն մինկ (սե- դառն հատիկներ) բուսած են: Խեղճ գիւղացին սակաւեալ կը ծախէ իւր տան պաշար հացն իսկ այն աժան գնով, 7-8 տարուոյ պաղքէտ տուր- քերը վճարելու համար որք շատ խստիւ կը հաւաքուին այս օրեր:

Վերջի փոշոտով ստացուած 218 թիւ Արեւելքի մէջ Տփլիսից մի թղթ- թակցութիւն կար, յորում հեղինակ կը ջանար համոզել զժողովուրդ թէ Ս. Խրիմեանը կաշխատի զինք կա- թողիկոս անել տալ և փրկալէմեան Ղեւոնդ Վ. Կողկասիա գնացած է զիրքերը տպելու պատրուակի տակ աշխատելու համար Խրիմեանի կաթո- ղիկոսութեան: Թղթակիցը շատ կը սխալի այդ պարագայի մէջ զի փր- զալէմեան Վրդ. ոչ միայն չաշխատիր հայրիկի կաթողիկոսութեան այլ մին- չեւ իսկ կաշխատի հակառակ գա- ղափարներ տալ Նորին Սրբազնու- թեան վրայ, զի այն եւս հայրիկի թշնամիներէ մինն է, իսկ հայրիկի կաթողիկոսութեան համար Վանից էջմիածին տրուած հեռագիրն յիշ- եալ վարդապետէն ստորագրուած լինելն ոչ թէ իւր բարեկամութենէն յառաջ կուգար այլ Պողոս սրբազա- նի բացակայութեան առթիւ իբր ա- ռաջնորդական տեղապահ պարտա- լոր էր ժողովրդի հրամանը յարգել և ժողովրդի նոյն փափաքը յայտնել:

(Առաջին)

Վան, հոկտ. 9 1884

(7) ԱՆՎԱԼԸ ՍԻՊԵՐԻԱ

ԻՆՉ ՖԻՐԱՐԻԼԷՐ ՎԱՅՐԱՍԸ

—0—

Մ. Նատէկիեթի գրաստ պոլսու, եռու վարչադ վիճուողու, կիւճիւ, գուժ- վեթի, սիեան հեօղիւ քէսիկի պա- գըչը, եասոք պուրուցու, միւտեվ- վէր եիւղիւ, գալըն տոտաղը, պե- եաղ վէ սիվրի տիշի, վէ սիեան վէ պալընտա օլան գուղու տէրիսիտէն մամուլ պիւր գալընը թիւյէր կիպի գըվըրճը սագալը պիւր առեմ իտի:

— Պէնիմ թապիւթըմ վէ գաի- տէմ, իշիմեթ գուլլանդըմ վէ բա- րա վիւրթիկիմ քիմէյէր եիւղէրին- տէն, միւմիւն օլտուղու մէթէպէ

ղիեառէ պիւր մէնֆաւթ չըգարմագ- լըղա չալըմագ տըր, —տէտի: Սէնին կիպի պիւր առեմին էլինէ չէրիճ գաղ- մա վիւրիպ տէ չալընտըմագ լըգ քեա- րը աղըլ տէկիլ տիր, չիւնքի սէն պիւր իյիլ աժէլէ օլտուղու, վէ իյիլ պիւր ա- մէլէնին տէ եէրին թուլթամագըն: . . պէն սէնին էլինէ պիւր գալէմ քեա- ղըա վիւրիպ տէ չալընտըմագ լըգ տա, տահա պիեառէ պիւր մէնֆաւթ կէօր- մէքտէյիմ, հա, նէ տէրսին, էօյլէ տէկիլ մի:

— Պէնտէնիլ Բիէթի չէ հրի տարիւլ- ֆիւնուու թալէպէսիւտէնիմ, տէտի եէկօր մահճուպտէն պիւր սէօյլէյիլէ:

— Էվլէթ, էվլէթ, էօյլէ օլտու- ղուու զալթէն պիւլմէքտէյիմ: . . վէ հալթիմ աւնր աախի պիւլմէքտէյիմ քի, էկէրչի էօյլէ պիւր թաղըմ քէն- տինէ րաճի օլմաեան չէյլէրէ դա- րընագըլըղա գալըլընը օլմասա իտին, բէք իշէրուտէ պիւր միւհէնտիս օլա- պիլէճէթ իտին:

— Պագալթ, էֆէնտիմ: . .

— Պուստան զիեառէ լաղըրտըլտ- ղըմ տէկիլ տիր, չիւնքի, պէն սէնին հալթիմ տէկիլիմ: . . պէնիմ սէնին իչին եալապիլէճէկիմ, անճագ չու- սէօյլէնէճէկիմաւն իպարէթ տիր, եանի, հէմ սէնին թապիլթընա վէ իսթիտաթընա մուվաֆթ օլապ, վէ հէմ տէ կիւճ պիւր չէյ օլմաթըլտան պաղա, քէնտիմ իչին տախի տահա զիեառէ մէնֆաւթ լըղ օլմագ տըր: Պէնիմ պիւր նիյեթիմ վար տըր, 2ար հաղըթիլէրինէ պիւր լայիհա թագ- տիմ իտէրէք, Սիպէրիանըն թօրագ- ճա վէ մատնէն բէք չօք սէրվէթ- լէրէ մալիք պուլուստուղու հալտէ, ղըտաք օլաթագ պէօյլէ ֆագըր վէ սէֆիլ պիւր հալտէ գալմասընա սե- պէպ պաղա պիւր չէյ օլմաեալ, իլ- լա էսասէն թուլթուան թարիգաթ պիւր չալըրըլըղ պուլուսմագ տէ օլ- մասըն իթիմառ ու իյգահ իյլէմէք տիր, վէ պու նիյեթիմին իճրասը իչին իտ, ֆիքրիմ թօրաթըպ տա գալէմէ ալապիլիճի էհիլիէթի վէ գապիլիյեթի վի պիւր քեալթիպէ միւհ- թաճ պուլուսմագ տաեթմ: վէ պու գապիլիյեթի տէ սէնտէ բէք ալէա կէօրմէքտէյիմ: Սէնին կէօնտէրիլէ- ճէկիւն, տիրէթիթ օրա գալմէն խապէր վիւրիլիլ տիր, եալըն արապալարըմ տան պիւրիլէ Իրգուչա կիտէճէք, վէ խանէլէրիմտէն պիւրիւտէ իգամէթ ի- տէճէքիլ:

Եէկօր Իրգուչ իսմին իշիթի ի- չիթմէղ գալպիւնտէն զիեառէսիլլէ սէվիլմէկէ պալլատը, չիւնքի նէր- չինուքտէրի միւֆէթիլլէն, տօթիլու չալի Տալիտօֆ իլէ քէրիմ սինին օրա- տա պուլուսուպ ելիլէմիլ օլտուղ լա- րըն իշիթմիլ իտի, տիմէք տիր քի, պիւլթիւն պիւլթիւն մէճմուլին դայրի պիւր սուրէթ տէ օլտուղու հալտէ, էն պիւլիւք պիւր իգալը ու թէսատիֆ սայէսիտէ, քէնտի աթիլ վէ աղիպ տօթիլարըն գալուսմագ իտի: Մէր- գում պու հալտախ իւղէրինէ օլ- մէրթէպէ սէվիլտի վէ թէճաճիւպ իյլէտի քի, տալթա ինանմագ իսթէ- մէմէքտէ իտի, վէ պու չէլէկէր սահիճ իսէ, մութլագա պուստա ճէնապը հագըն պիւր հիլմէթ ու ինայէիի պուլուսմագ տա տըր տիմէքտէ իտի: Զիւրա, պըրագալըմ մատնէլըր գու- եուլարընտա չալըմագըլըղտան, վէ գալմըլար թէհաթիլլէ իլլէմէքիլ- տէն, վէ գալալար ալթընտա գալըպ

տա էվլիլէթիլլէն, վէ հալթիմ իս- թէհէրէթ թալթըր ճանրնա գաստ իթ- մէքիլլէն գուրթուլմուչ օլմագ լըղը, իլալէթէն պիւր տէ հէմ Իրգուչ կիպի մէտէնիյեթիլլէ պիւր մահէլլտէ եա- չամագ լըգ, վէ հէմաթ չալի Տալիտօֆ իլլէ մէլէքսիմա քէրիլմէսի Նատէթի կէօրմէքիլլէ իգալի իհիլմալիտախի պուլուսմագ տա իտի, . . Մէրգում պու հալտախ իւղէրինէ, ճանրնտան պըղմըլ օլմագըլըղ տուլլու վէ թէ- ֆէքրիլլէ չէօյլէ տուրսու, հալթ- թա մուղայիլիլ օլարագ, նէֆի իտիլ- միլ օլմասընտան տօլաթէ էսէրի մէմ- նուիլլէթ վէ չիւքրանիյեթիլլէ հիսս իյլէմէկէ տախի պալլագալտա իտի, չիւնքի քէմալի գատէկի իւղը, ա- տէթա պիւր գըղգաթընտալը մագա- մընտա սէվիլթտէ օլտուղու հապի- պէսինին եալաթըր պիւր ապ ու հալա իլլէ եալագալըլըլ մագհաթ պուլու- լաճագ իտի: Սէվիլմէնտէն գալպի գապարմագ տա վէ թէհամիլլիլ էքսիլլէք պիւր ան էվլէլ եօլա չըգ- մագըլը չէվլ օլ տըղուսու արթմագ- տա իտի իսէ տէ, պէլլիլ Մ. Նատէկիեթի պիւր չիւրհէնէ գահիլ օլալտա, մէղ- քիւր նիյեթիլլի տէկիլիլլէրի գօր- գուստնա մէպի, քէնտուլիլ զալթիլ իլլէ սէվիլմէնտէն սէթի իլլէմէքտէ օլ- տուղուստան, բէք սատէ պիւր սու- րէթտէ, եանի:

— Լարիլիլլէ միւնթաղըրըմ, էֆէն- տիմ, պատիի մահգուլիլլէթիլլէ օ- լապիլմէք իլլին, էլիմտէն կէլիլիլի մէլթէպէ չալընըրըմ, տէյի ճէվապ վիւրի:

— Բէք ալէա, չիւնքի պէն տէ պու եօլտա պիւր ճէվապ սէվիլլիմ: Եա- րըն սաթ սէքիլտէ արապաճըլա- լըմտան պիւրի պիւր «թըրօղա» (իւչ ալթըլ արապա) իլլէ կէլիլ սէնի կէօ- թիլլէճէք տիր, իւչ տօթիլ կիւնտէն պէն քէնտիմ տախի օրաեա կէլլէճէ- կիմ տիր: պէն կէլլինճէնէ գատար սէն տէ պիւրագ րահալթ իտէր վէ եէր- լէչիլլին, անլատըն մը:

3

Սապահյաթըն հէր Նէ գատար սօ- ուգ իտի իսէ տէ հալա բէք կիւղէլ իտի, սոն պահաթ ալլարը իլլէրուլէ- մէքտէ իտիլլէ: Պու ճիւլլէ իլլէ տա- խի, էթթէտէ պէրուտէ բէք սէյիլլէ պիւր սուրէթ տէ պուլուստան վէ գըր- սա գըսա վէ թօրաճ թօրաճ պիւր հալտէ գալմըլ օլան աղաճըլար իւղէր- լէրինա, էօյլէ կիւղէլ կիւղէլ վէ գըր- մըլը գըրմըլը վէ եալսոտ սարը սարը մէյիլլէր կէօրիլլէր իտէ օլմաեալ, անճագ սօլիուս սօլիուս եալարագալար մալիք պուլուսմագ տա իտիլլէ Սիպէ- րիտա հիլ պիւր մէյիլ հուսուլէ կէլլէ- լէմէմէքտէ տիր, վէ պուստան տա սէպէպի մահաթ ոըճագըլըն էքսիլ- լիլլի օլմաեալ, իլլա սուղու չիտ- տէթի զէմանընտա աղաճըլարն պուղ թուլթարագ քէօքլէրինին չալթաթըպ պօղուլմալարըլա, տամարարընտա ճէվէլան իտէն սուլարըն ճէվէլանը- նը մէնն իլլէմէսինտէն նէլլէթ իլլէ- մէքտէ տիր: Բուլի սէմատէ պուլուլթ օլմաթըլը ճիլլէթիլլէ, պէրագա պիւր կէօլ սուեու մալիլիլ քէպալ իլլէ բար- լամագ տա, վէ պէեաղ պէեաղ իրի վէ եապանի գալարըն ուլալմագ տա օլտուղալըր կէօրիլլէքտէ իտի:

(Տէւ-4)

